

Právo mezinárodních smluv

Pojem a podstata
mezinárodní smlouvy

Pojmové znaky mezinárodní smlouvy

- 1. souhlasný projev vůle (dohoda)
 - strany, forma
- 2. mezi subjekty mezinárodního práva
 - vyloučeny: nestátní útvary, obchodní společnosti, orgány nejednající jménem státu
- 3. řídí se mezinárodním právem
- 4. zamýšlené právní účinky
 - deklarace, gentleman`s agreement (Irsko)

Funkce mezinárodní smlouvy

- 1. Upravit určitý konkrétní vztah mezi smluvními státy – stanovit „**subjektivní**“ práva a povinnosti (jako občanskoprávní kontrakt)
- 2. Vytvořit **objektivní právo**, tedy právní pravidla závazná pro smluvní státy

Funkce mezinárodní smlouvy

- ad 1. Mezinárodní smlouvy **kontraktuální**
 - úprava konkrétní otázky – regulace konkrétních právních vztahů
 - ve vnitrostátním právu nejde o pramen práva
 - příklady:
 - o zamezení dvojího zdanění
 - o zamezení dvojího občanství
 - o vzájemné vízové povinnosti
 - o spolupráci v různých oblastech
 - o státních hranicích
 - téměř všechny dvoustranné smlouvy jsou kontraktuální
 - mnohostranné smlouvy také často kontraktuální
 - historicky nejprve smlouvy kontraktuální

Funkce mezinárodní smlouvy

- ad 2. Mezinárodní smlouvy **právotvorné**
 - vytvářejí právní pravidla, která mají být trvale aplikována smluvními státy, tedy objektivní právo
 - příklady (některé mnohostranné smlouvy):
 - kodifikační úmluvy
 - úmluvy o lidských právech
 - úmluvy stanovící režim mezinárodního obchodu
 - unifikační úmluvy
 - výjimečně dvoustranné smlouvy: o právní pomoci

Označení mezinárodních smluv

- úmluva, smlouva, charta, dohoda, protokol, ujednání, statut
- žádný vliv na právní povahu (závaznost)
- označení někdy naznačuje charakter smlouvy
- označení v EU: atypická specifika

Právní úprava smluvního práva

- *tři odlišné právní režimy navzájem propojené*
- 1. mezinárodní právo
 - pramen mezinárodního práva – musí být stanoven právní režim smlouvy v MP
- 2. vnitrostátní právo
 - závaznost pro stát, implementace ve vnitrostátním právu apod.
- 3. právo EU
 - analogicky státu, navíc závaznost pro členské státy

1. Mezinárodní právo MS

- mezinárodní obyčej
- Vídeňská úmluva o smluvním právu (smlouvy mezi státy – 1969) (pro ČSSR/ČR a SR platnost od 1987)
- obdobná úmluva (smlouvy mezinárodních organizací – 1986) – nevstoupila v platnost

2. Vnitrostátní právo

- Ústava ČR
- rozhodnutí prezidenta republiky č. 144/1993
Sb. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb39-93.pdf>
- usnesení vlády ČR
 - <http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/66A3199D7D65F6EFC12571B6006F8DF4>
- chybí prováděcí zákon k Ústavě

Kategorie mezinárodních smluv

- **Počet smluvních stran**
 - dvoustranné, vícestranné, mnohostranné, regionální, univerzální
- **Možnost přístupu k mnohostranné smlouvě**
 - otevřené, polootevřené, uzavřené
- **Forma smlouvy**
 - písemná, ústní, zjednodušená
- **Vztah k ostatním smluvním stranám (vůči komu smlouva zavazuje)**
 - inter partes, erga omnes

Mezinárodní smlouvy

inter partes a erga omnes (vůči komu smlouva zavazuje)

- **Inter partes:**

- Smlouva inter partes upravuje vždy právní vztahy jen vůči jiným smluvním státům (**zavazuje v konkrétních případech vůči příslušnému jinému smluvnímu státu, ten se jí může dovolávat**)
- **Kontraktuální smlouvy jsou vždy inter partes** - upravují jen vztahy k jiným smluvním stranám
- **Pravotvorné** mnohostranné smlouvy jsou inter partes, je-li možno identifikovat vztahy mezi jednotlivými dvojicemi smluvních států
 - bilateralizace“ závazků ze smlouvy (suma dvoustranných vztahů)
 - smlouva se vždy aplikuje vůči určitému smluvnímu státu
 - mnohostranné: **vzájemná** práva a povinnosti
 - příklad: uznání a vykonatelnost soudních rozhodnutí

e.o.

- **Erga omnes:**
- Tyto smlouvy zavazují k určitému chování bezpodmínečně, tj. bez návaznosti na jiné smluvní strany – aplikují se obecně, tj. erga omnes
- Smluvní státy se zavázaly k určitému chování ne ve vztahu k jiným státům, ale jednostranně.
- Příklady:
 - ochrana lidských práv
 - unifikační úmluvy

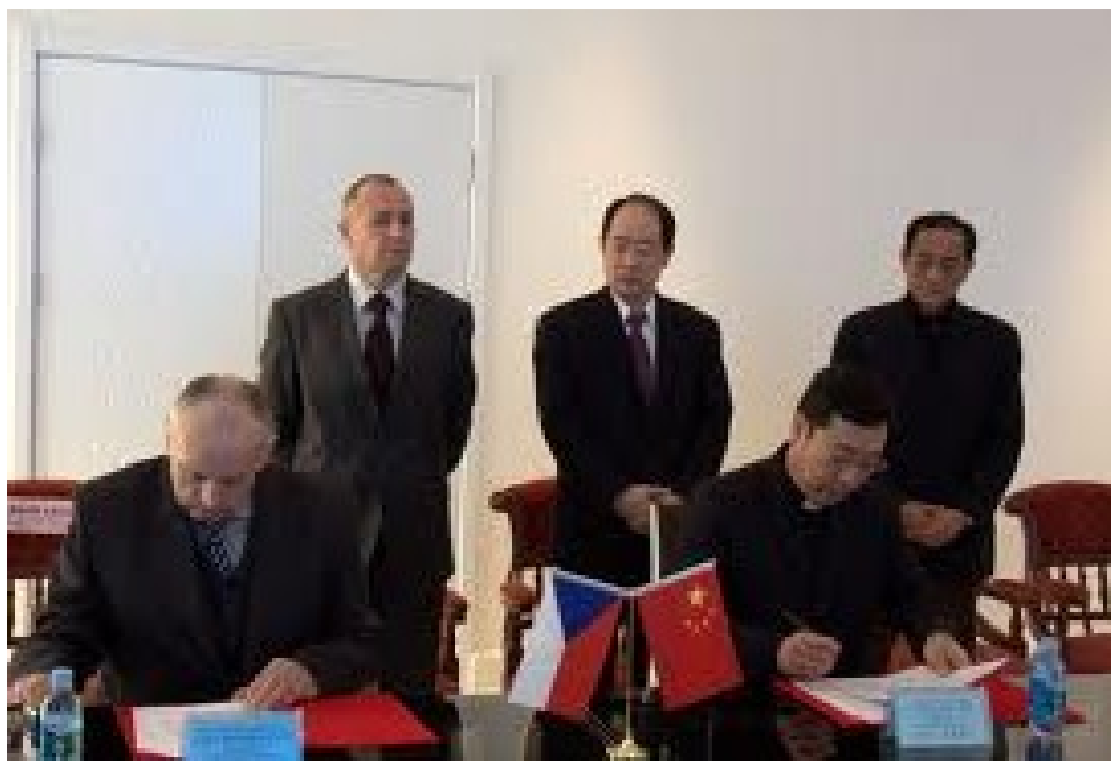
Jak poznat i.p. x e.o.?

- 1. Charakter smluvních závazků (povaha smlouvy) – nejde o závazek vůči konkrétním státům
- 2. Výslovné ustanovení smlouvy
 - VÚKS: Čl. 1 odst. 1.: Tato Úmluva upravuje smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech,
 - jestliže tyto státy jsou smluvními státy; nebo
 - jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu.

Zásady mezinárodního smluvního práva

- 1. Pacta sunt servanda
- 2. Dobrá víra
- 3. Smluvní volnost a svobodná vůle stran
- 4. Nezávaznost smluv pro třetí strany
- 5. Vyloučení zpětné působnosti smluv
- 6. Lex posterior derogat priori
- 7. Lex specialis derogat legi generali

Vznik mezinárodní smlouvy

Etapy vzniku platné mezinárodní smlouvy

- 1. Sjednání **textu** smlouvy
- 2. Schválení a autentifikace **textu** smlouvy
- 3. **Souhlas** se smlouvou vnitrostátní
- 4. **Souhlas** se smlouvou mezinárodní
(vznik mezinárodního závazku)
- 5. Vstup smlouvy v **platnost**

SJEDNÁNÍ TEXTU SMLOUVY

DVOUSTRANNÉ:

- **návrh** vypracuje jedna ze stran
- sondáž a expertní **jednání** (vyjednávání)
- **přijetí** (parafování, podpis, podpis ad referendum)

MNOHOSTRANNÉ:

- **návrh** připraví mezinárodní organizace
- expertní **jednání** (vyjednávání)
- **přijetí** na diplomatické konferenci (hlasování)

Smlouva o omezení strategických zbraní – podpis 8.4.2010

AUTENTIFIKACE TEXTU

- DVOUSTRANNÉ:

- většinou splývá s přijetím (**podpis**, podpis ad referendum)

- MNOHOSTRANNÉ:

- **podpis**, podpis ad referendum
závěrečného aktu
konference,
obsahujícího text
smlouvy

TEXT SMLOUVY SCHVÁLEN A AUTENTIFIKOVÁN

Schvalování smluv v ČR

- Kategorizace smluv pro schvalování podle čl. 49 Ústavy ČR a rozhodnutí prezidenta č. 144/93 Sb.
- 1. PREZIDENTSKÉ
- 2. VLÁDNÍ
- 3. RESORTNÍ

1. Prezidentské smlouvy

(čl. 49 Ústavy)

- Prezidentské smlouvy **podléhají schválení Parlamentu**.
- Vláda rozhoduje jen o podpisu
- Definitivní souhlas se smlouvou navenek dává po schválení smlouvy Parlamentem prezident republiky (formou **ratifikace nebo přístupu**).
- a) upravující **práva a povinnosti osob** (tj. jednotlivců),
- b) spojenecké, mírové a jiné **politické**,
- c) z nichž vzniká členství ČR v **mezinárodní organizaci**,
- d) **hospodářské**, jsou-li všeobecné povahy a
- e) týkající se dalších věcí, jejichž **vnitrostátní úprava je vyhrazena zákonu**.

2.-3. vládní a resortní smlouvy

- a) nevyžadují souhlasu Parlamentu a
- b) jejich sjednání si prezident nevyhradil

- resortní: nepřesahují svým obsahem a významem rámec jednoho resortu

- Schvalování: vláda usnesením, navenek podpis, výměna nót

Srovnání schválení smlouvy uvnitř a navenek

UVNITŘ

- v l á d n í
 - schválení vládou (usnesení vlády)
- p r e z i d e n t s k é kromě toho:
 - usnesení obou komor Parlamentu
 - prezident: podpis ratifikační (přístupové) listiny

NAVENEK

- v l á d n í
 - podpis, výměna nót
- p r e z i d e n t s k é kromě toho:
 - výměna (uložení) ratifikační listiny, listiny o přístupu

Vyjádření definitivního souhlasu se smlouvou navenek - **přehled** (stanoví sama smlouva)

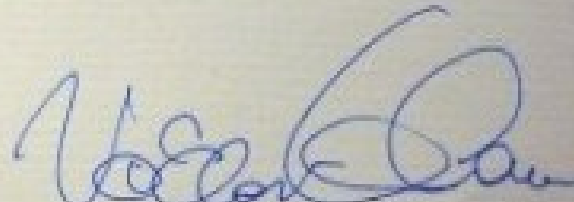
- na základě takto vyjádřeného souhlasu smlouva může vstoupit v platnost
- **podpis** – typický jen pro smlouvy *vládní a resortní*
- **výměna nót** o vnitrostátním schválení – dtto
- **ratifikace** (výměna nebo uložení listin)
- **přístup** (totéž)

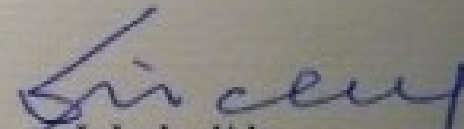
Ratifikační listina – závěr textu

Prozkoumajíce tuto Smlouvu a vědouce, že Parlament České republiky s ní souhlasí, schvaluje a potvrzuje ji.

Tomu na svědomí jsme tento list podepsali a k němu pečetí České republiky přitisknouti dali.

Dáno na Pražském hradě dne 3. listopadu léta dvoutisícího devátého.

prezident republiky

předseda vlády

Listina o přístupu - závěr

Prozkoumajíce tuto Smlouvu a vědouce, že Parlament České republiky s ní souhlasí, přistupujeme k ní podle ustanovení článku 10 Smlouvy.

Dáno na Pražském hradě dne
devítistého devadesátého devátého.

léta tisícího

prezident republiky

předseda vlády

Výměna ratifikačních listin

